

PRIMERES DADES DE CRIA DE BEC D'ALENA *Recurvirostra avosetta* A FORMENTERA

Miguel MAS¹ i Óliver MARTÍNEZ²

RESUM.- *Primeres dades de cria de bec d'alena* *Recurvirostra avosetta* a Formentera. Durant el mes de juny de 2013 va ser confirmada la reproducció, per primera vegada a Formentera, de tres parelles de bec d'alena *Recurvirostra avosetta* a l'estany Pudent, al Parc Natural de ses Salines d'Eivissa i Formentera. Finalment aquestes tres parelles suraren onze polls. La colonització de l'espècie a l'estany Pudent, així com en altres zones humides d'aquest parc natural, estaria en concordança amb la tendència positiva de les poblacions reproductores a Espanya.

Paraules clau: bec d'alena, *Recurvirostra avosetta*, reproducció, Parc Natural de ses Salines d'Eivissa i Formentera, estany Pudent, Formentera, Illes Balears.

SUMMARY. – *First pied avocet* *Recurvirostra avosetta* breeding record for the island of Formentera. During the month of June 2013 breeding of *Recurvirostra avosetta* was confirmed for the first time in Formentera, involving three pairs at the Estany Pudent in *ses Salines d'Eivissa i Formentera* Natural Park which eventually raised eleven chicks. The colonisation of the species in the Estany Pudent, as well as in other wetland parts of this natural park, accords with an upward trend for breeding populations in Spain.

Key words: pied avocet, *Recurvirostra avosetta*, breeding, *ses Salines d'Eivissa i Formentera* Natural Park, Estany Pudent, Formentera, Balearic Islands.

¹ PoBox 94. Avda. Joan Castelló i Guasch, 68. 07871 Sant Ferran de Ses Roques. Formentera. miguelmasmas@hotmail.com

² C/Ginebres 5, 1r-4a. 07820 Can Bonet (Sant Antoni de Portmany). Eivissa. olivermartinez77@gmail.com

El bec d'alena *Recurvirostra avosetta* és una espècie monotípica amb una distribució paleàrtica, des d'Europa occidental i el nord d'Àfrica fins a Mongòlia i el nord-est de la Xina, així com a la regió etiòpica oriental i meridional (DEL HOYO *et al.*, 1996). Al continent europeu s'estima que es reprodueixen entre 35.000-51.000 parelles, pràcticament la meitat de la població mundial, amb més del 30% al mar de Wadden (Holanda). Entre 37.000 i 50.000 exemplars passen l'hivern a Europa, un terç de la població de la qual

migra al sud del Sàhara (MUÑOZ & HORTAS, 2003).

La població reproductora estimada a Espanya és de 5.500-6.000 parelles, de les quals es concentren més del 50% de les parelles a les maresmes del Guadalquivir i la badia de Cadis. Altres zones humides importants a la vessant mediterrània són les salines del cap de Gata (Almeria), les salines de Santa Pola (Alacant) i el delta de l'Ebre (Tarragona) (MUÑOZ & HORTAS, 2003).

L'evolució de la població a Espanya sembla positiva segons les estimes

dels darrers atles que apunten a un increment de la seua àrea de distribució i abundància. En aquest sentit, entre el primer i el segon recompte nacional de l'espècie es reflecteix un increment del 30 %, motivat en part per una major cobertura de mostreig (PALOMINO, 2009).

És un ocell característic dels aiguamolls salins o salabrosos, especialment al litoral i llacunes endorreiques, tot i que també ocupa ambients transformats per l'home com salines, arrossars, etc (MARTÍNEZ-VILALTA, 2004).

A l'arxipèlag balear aquesta espècie es presenta, principalment, com a migrant escàs a totes les illes, així com a hivernant escàs o rar a Mallorca, Menorca i Eivissa (GONZÁLEZ *et al*, 2013). Segons l'*Atlas de las Aves Reproductoras de España*, el bec d'alena es reproduïx de manera esporàdica a les Illes Balears (MUÑOZ & HORTAS, 2003). En aquest sentit, s'ha de dir que les úniques referències de cria d'aquesta espècie a les nostres illes es limitaven a l'illa de Mallorca, on es confirmà, per primera vegada, la reproducció d'una parella al Salobrar de Campos l'any 1984 i al Parc Natural de s'Albufera de Mallorca el 1995. Amb posterioritat, el bec d'alena ha començat a reproduir-se al Salobrar de Campos de manera regular des del 1998, amb tres parelles (RIERA & SUAREZ, 1999), i s'ha produït durant els anys següents un increment d'aquesta colònia fins a les 60 parelles estimades recentment (GARCÍAS, 2010) així com la colonització d'altres zones com l'estany dels Tamarells on va criar una parella el 2007 (MUNTANER, 2008) (Mapa 1).

El primer registre de cria del bec d'alena fora de Mallorca es confirma al Parc Natural de ses Salines d'Eivissa i Formentera al mes de maig de 2012 (MARTÍNEZ, 2013). En aquesta ocasió, s'observà una parella als estanys des Codolar, on un dels exemplars covava a un caramull de pedres

mentre l'altre individu defensava el niu de manera agressiva davant el pas d'una gavina vulgar *Larus michahellis*. Finalment aquesta parella va fracassar en la cria per motius desconeguts.

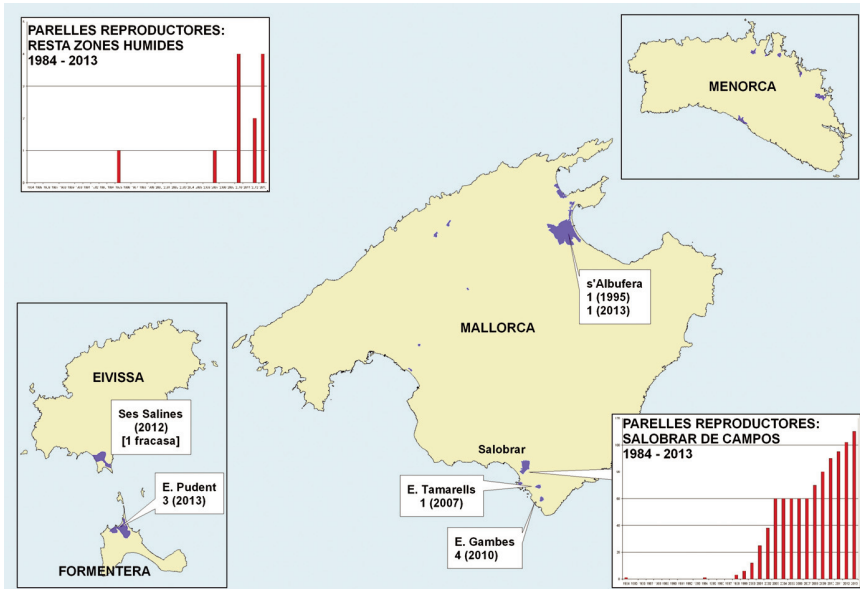
A Formentera el bec d'alena és present, sobretot, durant els passos migratoris; majoritàriament al pas prenupcial (març, abril, maig i juny), amb un total del 68 % dels registres analitzats entre l'any 1985 i el 2012. Per contra, el 32 % restant de les observacions es reparteixen entre la migració de tardor (juliol, agost, setembre i octubre) amb un 24 % dels registres i al període hivernal (novembre, desembre i gener) amb el 8 %.

En tot aquest període, l'únic registre en què s'observaren indicis de la possible cria del bec d'alena fou una parella copulant a l'estany Pudent el 6 de maig de 2002 (COSTA, 2003).

Més recentment, en 2012 es donaren diferents observacions de fins un màxim de quatre exemplars entre finals d'abril i finals de juliol. Ja a l'agost s'observà un exemplar adult acompanyat per tres juvenils a la bassa de rec de l'estació depuradora d'aigües residuals de Formentera. Aquest conjunt d'observacions fa sospitar que el 2012 el bec d'alena hauria pogut criar a Formentera, sense que es confirmés de manera definitiva.

En 2013 es constata la reproducció amb èxit de tres parelles a tres punts de l'estany Pudent, al Parc Natural de ses Salines d'Eivissa i Formentera (Formentera).

L'estany Pudent és una llacuna litoral d'aigua hipersalina unida a la mar per un petit canal, amb una superfície propera als 3'5 km² i amb una profunditat màxima al voltant de 4 metres. Aquesta llacuna servia d'estany escalfador del sistema saliner de l'illa. La zona de nidificació es situa al canal que envolta l'estany Pudent, que delimita una àrea amb

Mapa 1. Distribució del bec d'alena *Recurvirostra avosetta* a Balears. S'indica la localitat on hi ha colònies de nidificació i el número de parelles reproductores per any (al Salobrar s'ha fet una estimació quan no s'ha disposat de dades publicades). Mapa: Josep Manchado.
 Map 1. Distribution of pied avocet *Recurvirostra avosetta* in the Balearics. Breeding sites are indicated, along with number of pairs and years of breeding (the Salobrar graph incorporates estimates for years without published data). Map: Josep Manchado.

aigües de poca profunditat paral·lela a l'estany i a certa distància del camí dels Brols, que hi discorre paral·lel. Tot i que no s'han localitzat els punts concrets on niaren les tres parelles, s'ha pogut comprovar que els adults i els polls ocupaven, regularment, tres àrees distribuïdes longitudinalment al llarg del canal. El lloc de nidificació es situa en àrees eixutes i nues de vegetació, entre les parets de pedra del canal i la làmina d'aigua.

Les observacions que confirmarien la reproducció segueixen la següent cronologia:

— 9 d'abril: s'observa una parella d'adults en actitud territorial envers el pas de persones.

— 1 de maig: s'observen 8 exemplars.

— 6 de maig: s'observa la còpula d'una parella.

— 12 de maig: s'observen 9 adults.

— 14 de maig: s'observa un individu adult probablement covant sobre un munt de pedres.

— 16 de maig: s'observen dos exemplars defensant territori davant la presència d'una àguila peixatera *Pandion haliaetus*.

— Entre l'11 i el 18 de maig: s'observen repetits comportaments de festeig entre diversos adults.

— 1 de juny: s'observen els primers dos polls.

Foto 1. Bec d'alena *Recurvirostra avosetta* adults amb polls, estany Pudent, Formentera, juny de 2013. Foto: Barbara Klahr.

Photo 1. Pied avocet Recurvirostra avosetta adults with chicks, estany Pudent, Formentera, June 2013. Photo: Barbara Klahr.

— 4 de juny: es constata l'existència d'una parella reproductora amb 4 polls que manté una actitud agressiva envers algunes ànneres blanques *Tadorna tadorna* i xerrires *Himantopus himantopus*; també cap a les persones. A la vegada es tenen indicis d'una possible segona parella criant en un punt més llunyà.

— 23 de juny: finalment es determina que són tres el nombre total de parelles reproductores localitzades a tres punts diferents de l'estany Pudent, amb un total de 10 polls (4p+3p+3p).

— 29 de juny: s'observen 6 exemplars adults i 11 polls; s'afegeix d'aquesta manera un poll més a una de les llocades, les quals queden formades per 4p+4p+3p (Foto 1).

— 5 de juliol: es continuen observant 2 adults amb 4 polls a un punt, 4

adults amb 4 polls a un segon punt diferent i un adult acompanyat per 2 polls a un tercer indret (és molt probable que el tercer poll que falta es trobés fora de visió).

— 12 de juliol: s'observen 4 adults i 11 polls a la zona.

— 29 de juliol: encara es poden observar els exemplars adults acompanyats pels juvenils.

— 16 d'agost: tan sols hi ha present un individu adult.

CONCLUSIONS

Aquestes primeres dades de reproducció de tres parelles de bec d'alena a Formentera en 2013, així com l'intent de cria d'almenys una colla a la veïna illa d'Eivissa durant el 2012, podrien

mostrar una intenció de colonització de noves localitats al nostre arxipèlag, en concordança amb la tendència positiva que sembla seguir la població de l'espècie a tot l'estat i, de manera particular, a Mallorca durant els darrers anys. En els propers anys seria convenient seguir l'evolució de la població reproductora del bec d'alena a les Pitiüses per tal de confirmar que no ha estat un cas esporàdic i es consolida com a nidificant.

AGRAÏMENTS

Volem agrair a na Barbara Klahr, na Tània Coll i n'Ulf Meyer que ens hagin facilitat algunes de les seves observacions de bec d'alena aparegudes en aquest escrit. També volem mostrar els nostre agraïment a na Barbara per la cessió de les dues fotografies que il·lustren la nota.

I per acabar, al revisor anònim pels seus suggeriments que han millorat aquesta nota.

BIBLIOGRAFIA

- COSTA, S. 2003. *Recurvirostra avosetta*. A Rebassa, M. *et al.*, "Registres Ornitològics 2002". *AOB*, volum. 17: p. 152. GOB. Palma.
- DEL HOYO, J., ELLIOT, A. i SARGATAL, J. (eds.). 1996. *Handbook of the birds of the world*, vol 3. Hoatzin to Auks. Lynx Edicions, Barcelona.
- GARCÍAS, P.J. 2010. "Bec d'alena *Recurvirostra avosetta*". *Atles dels aucells nidificants de Mallorca i Cabrera, 2003-2007*. GOB. Palma.
- GONZÁLEZ, J.M.; LOPEZ JURADO, C.; MUNTANER, J.; REBASSA, M.; SUNYER, J. i VICENS, P. 2013. "Estatus de l'Avifauna Balear". *AOB 2012*, vol. 27, pàg. 217-227. GOB. Palma.
- MARTÍNEZ-VILALTA, A. 2004. "Bec d'alena *Recurvirostra avosetta*". In Estrada, J., Pedrocchi, V., Brotons, L. & Herrando, S. (eds.). *Atles dels ocells nidificants de Catalunya 1999-2002*. Pp 210-211. Institut Català d'Ornitologia (ICO) / Lynx Edicions, Barcelona.
- MARTÍNEZ, O. 2013. "*Recurvirostra avosetta*". A Gónzalez, J. M. *et al.* "Registres Ornitològics 2012". *AOB*, volum 27: p. 124. GOB. Palma.
- MUNTANER, J. 2008. "*Recurvirostra avosetta*". A Parpal, J. L. *et al.* "Registres Ornitològics 2007". *AOB*, volum 22: p. 175. GOB. Palma.
- MUÑOZ, G. i HORTAS, F. 2003. "Avoceta común, *Recurvirostra avosetta*". En, R. Martí y J.C del Moral (Eds.): *Atlas de las Aves Reproductoras de España*, pp. 242-243. Dirección General de Conservación de la Naturaleza-Sociedad Española de Ornitología. Madrid.
- PALOMINO, D. 2009. "Avoceta común". En, D. Palomino y B. Molina (Eds.): *Aves acuáticas reproductoras en España. Población en 2007 y método de censo*, pp. 108-111. SEO/Birdlife. Madrid.
- RIERA, J. i SUAREZ, M. 1999. "Nou registre de nidificació del bec d'alena *Recurvirostra avosetta* al Salobrar de Campos". *AOB*, vol 13: 41-43. GOB. Palma.

APÈNDIX

Altres fonts consultades no llistades en la bibliografia:
Anuari Ornitològic de les Balears (AOB). Del volum. 1 (1986) al 27 (2013).
Registres ornitològics. GOB. Palma.

(Rebut: 3.04.2014; Acceptat: 26.04.2014)